

Spodbujanje in zaščita svobode veroizpovedi ali prepričanja

Priporočilo Evropskega parlamenta Svetu z dne 13. junija 2013 o osnutku smernic EU o spodbujanju in zaščiti svobode veroizpovedi ali prepričanja (2013/2082(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju predloga priporočila Svetu, ki ga je v imenu skupine PPE vložila Laima Liucija Andrikiienė, o osnutku smernic EU o spodbujanju in zaščiti svobode veroizpovedi ali prepričanja (B7-0164/2013),
- ob upoštevanju Splošne deklaracije o človekovih pravicah in Deklaracije ZN o odpravi vseh oblik nestrpnosti in diskriminacije na podlagi vere ali prepričanja,
- ob upoštevanju mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah in splošne pripombe št. 22 Odbora ZN za človekove pravice¹,
- ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,
- ob upoštevanju sklepov Sveta o nestrpnosti, diskriminaciji in nasilju na podlagi vere ali prepričanja iz let 2009 in 2011²,
- ob upoštevanju strateškega okvira in akcijskega načrta EU za človekove pravice in demokracijo, ki ju je Svet sprejel 25. junija 2012³,
- ob upoštevanju skupnega sporočila Evropske komisije Evropskemu parlamentu in Svetu z dne 12. decembra 2011 „Človekove pravice in demokracija v središču zunanjega delovanja EU – za učinkovitejši pristop“ (COM(2011)0886),
- ob upoštevanju svojih priporočil Svetu z dne 13. junija 2012 o posebnem predstavniku Evropske unije za človekove pravice⁴ in Sklepa Sveta 2012/440/SZVP z dne 25. julija 2012 o imenovanju posebnega predstavnika Evropske unije za človekove pravice⁵,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. decembra 2012 o pregledu strategije EU o človekovih pravicah⁶,
- ob upoštevanju svojih resolucij o letnih poročilih o človekovih pravicah in demokraciji v svetu ter zadevnih politikah EU⁷,

¹ Splošna pripomba, ki jo je Odbor ZN za človekove pravice sprejel v skladu s členom 40(4) mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah CCPR/C/21/Rev.1/Add.4, 27. september 1993.

² Svet Evropske unije, 24.11.2009, 21.2.2011.

³ Svet Evropske unije, 11855/12.

⁴ Sprejeta besedila, P7_TA(2012)0250.

⁵ UL L 200, 27.7.2012, str. 21.

⁶ Sprejeta besedila, P7_TA(2012)0504.

⁷ Sprejeta besedila, P7_TA(2010)0489, P7_TA(2012)0126, P7_TA(2012)0503.

- ob upoštevanju člena 36 Pogodbe o Evropski uniji,
 - ob upoštevanju osnutka smernic EU o spodbujanju in zaščiti svobode veroizpovedi ali prepričanja (v nadaljnjem besedilu: „smernice“),
 - ob upoštevanju člena 121(3) Poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za zunanje zadeve (A7-0203/2013),
- A. ker so v skladu s členom 21 Pogodbe o Evropski uniji demokracija, pravna država, univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spoštovanje človekovega dostojanstva, načeli enakosti in solidarnosti ter spoštovanje načel Ustanovne listine Združenih narodov in mednarodnega prava vodilna načela vseh oblik zunanjega delovanja EU;
- B. ker so svoboda veroizpovedi ali prepričanja, vključno s teističnimi, neteističnimi in ateističnimi prepričanji, pravica do neverovanja ter pravica do spremembe veroizpovedi ali prepričanja univerzalne človekove pravice in temeljne svoboščine vsakega človeka, povezane z drugimi človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami, kot je zapisano v členu 18 Splošne deklaracije o človekovih pravicah;
- C. ker je Evropski parlament večkrat pozval k ambicioznemu naboru orodij za spodbujanje pravice do svobode veroizpovedi ali prepričanja kot dela zunanje politike EU;
- D. ker je Evropski parlament v zvezi s tem pozdravil zavezo EU k oblikovanju smernic o svobodi veroizpovedi ali prepričanja v skladu z akcijskim načrtom EU o človekovih pravicah in demokraciji ter je poudaril, da morajo biti Parlament in organizacije civilne družbe vključeni v pripravo teh smernic;
- E. ker imajo v skladu s standardi mednarodnega prava vse države dolžnost, da zagotovijo učinkovito zaščito vsem svojim državljanom in vsem drugim osebam pod svojo jurisdikcijo; ker je preganjanje posameznikov in njihovih družin, skupnosti, verskih objektov in ustanov na podlagi verske pripadnosti, stališč ali legitimnega javnega izražanja veroizpovedi ali prepričanja v nekaterih regijah sveta zelo razširjeno; ker v vseh regijah po svetu, tudi v Evropi in njeni soseščini, še vedno obstaja diskriminacija zaradi veroizpovedi ali prepričanja in ker se v mnogih državah pripadnikom določenih verskih skupnosti, vključno z verskimi manjšinami in neverniki, še vedno odrekajo človekove pravice in so redno žrtve diskriminacije, aretacij, obsodb in včasih celo usmrtitev;
1. na Svet naslavlja naslednja priporočila:

Razlogi za ukrepanje

- (a) spodbujanje pravice do svobode veroizpovedi ali prepričanja ter preprečevanje kršenja te pravice morata biti prednostni nalogi zunanjih politik EU;
- (b) v številnih delih sveta se še vedno izvaja nasilje nad pripadniki verskih skupnosti in manjšin ali nad ljudmi, ki nimajo verskih prepričanj, pa tudi njihovo preganjanje in diskriminacija; pomanjkanje verske strpnosti, pripravljenosti na dialog in verskega sožitja pogosto privede do političnih nemirov, nasilja in odkritih oboroženih konfliktov, ki ogrožajo življenje in spodbujajo regionalno stabilnost; Evropska

uniija bi morala kot temeljni del svoje politike na področju svobode veroizpovedi ali prepričanja jasno in nemudoma obsoditi vse oblike nasilja in diskriminacije; posebno pozornost bi bilo treba posvetiti položaju tistih, ki so spremenili svojo veroizpoved ali prepričanje, saj so v številnih državah v praksi tarča družbenih pritiskov, ustrahovanja ali celo fizičnega nasilja;

Namen in področje uporabe

- (c) namen in področje uporabe smernic EU bi morali biti spodbujanje in zaščita svobode veroizpovedi ali prepričanja v tretjih državah, vključitev svobode veroizpovedi ali prepričanja v celotno zunanje delovanje EU in njene politike na področju človekovih pravic ter razvoj jasnih referenčnih standardov, meril, norm in praktične usmeritve, s katerimi bi okrepili spodbujanje svobode veroizpovedi ali prepričanja pri delu uradnikov institucij EU in držav članic ter tako prispevali k povečanju skladnosti, učinkovitosti in prepoznavnosti v zunanjih odnosih EU;

Opredelitev pojmov

- (d) ker bo uspešno izvajanje smernic odvisno od tega, bi morali biti pojmi, ki so uporabljeni, jasno opredeljeni, pravica do svobode veroizpovedi ali prepričanja pa ustrezno in v celoti zaščiteni v skladu z mednarodnim pravom, tako na javni in zasebni kot na individualni, kolektivni in institucionalni ravni, vključno s pravico posameznika, da verjame ali ne, pravico do spremembe veroizpovedi ali prepričanja, svobodo izražanja, zbiranja in združevanja ter pravico staršev do izobraževanja svojih otrok v skladu s svojim moralnimi prepričanji, in sicer verskimi ali neverškimi; prav tako je treba jasno opredeliti in v celoti zaščititi priznavanje pravne osebnosti verskih ustanov in na prepričanju osnovanih ustanov ter spoštovanje njihove avtonomije, pravico do ugovora vesti, pravico do azila, pravico do spoštovanja dni počitka in praznovanja praznikov in slovesnosti v skladu z načeli lastne veroizpovedi ali prepričanja ter temeljno pravico do zaščite lastnine;

Operativne smernice

- (e) smernice bi morale temeljiti na mednarodnem pravu in pogodbah, ki jih priznava in jih je ratificirala mednarodna skupnost;

Sorazmernost

- (f) kot je navedeno v osnutku smernic in v skladu z načeli, ki jih je sprejela mednarodna skupnost, se posameznika ne sme prisiliti v veroizpoved ali prepričanje ali k njuni spremembi, prav tako pa se ne sme omejevati svobode staršev in skrbnikov, da zagotovijo versko in moralno vzgojo; vsako drugo obliko izražanja pravice do svobode veroizpovedi ali prepričanja lahko omejujejo samo zakonsko določeni predpisi, ki so potrebni za zaščito javne varnosti, reda, zdravja ali morale oziroma temeljnih pravic in svoboščin drugih¹; obenem je treba dosledno interpretirati omejitve, ki morajo biti neposredno povezane in sorazmerne z zaščitnimi pravicami drugih, doseči pa je treba ustrezno ravnovesje; v smernicah je zato treba poudariti merilo sorazmernosti;

¹ Deklaracija ZN o odpravi vseh oblik nestrpnosti in diskriminacije na podlagi vere ali prepričanja, člen 1(3), A/RES/36/55.

Svoboda izražanja

- (g) svoboda veroizpovedi ali prepričanja in svoboda izražanja sta pravici, ki se medsebojno krepi, kadar pa se ti dve pravici uveljavljata ena zoper drugo, bi morala EU upoštevati, da lahko sodobna medijska orodja omogočijo večjo povezanost med kulturami in verami; zato je treba sprejeti ukrepe, s katerimi bi se izognili medkulturnemu nasilju kot odzivu na uveljavljanje svobode izražanja, povezano s kritiziranjem in zlasti posmehovanjem ali norčevanjem; zato bi morala EU v tem smislu prispevati k zmanjšanju teh napetosti, na primer s spodbujanjem medsebojnega razumevanja in dialoga ter brez izjeme obsoditi vsakršno nasilje, ki je odziv na takšno izražanje, ter odločno nasprotovati vsem poskusom kriminalizacije svobode govora v povezavi z verskimi vprašanji, kot so zakoni o bogokletstvu;

Kolektivna razsežnost svobode veroizpovedi ali prepričanja

- (h) v smernicah bi bilo treba poudariti, da je bistvena komponenta svobode veroizpovedi ali prepričanja pravica vsakega posameznika do izražanja veroizpovedi ali prepričanja samostojno ali v skupnosti z drugimi; to zajema:
- pravico do verskih obredov in zbiranja v povezavi z veroizpovedjo ali prepričanjem ter do ustanovitve in vzdrževanja objektov in verskih krajev v te namene;
 - pravico do nesodelovanja pri kakršni koli verski dejavnosti ali dogodku;
 - pravico do ustanovitve in vzdrževanja ustreznih verskih, medijskih, izobraževalnih, zdravstvenih, socialnih, dobrotelčnih ali humanitarnih ustanov;
 - pravico prositi za prostovoljne finančne in druge prispevke od posameznikov in ustanov ter jih prejemati;
 - pravico do usposabljanja, določanja, izvolitve ali imenovanja na podlagi nasledstva ustreznih vodij, v skladu z zahtevami in standardi veroizpovedi ali prepričanja;
 - pravico do navezovanja in vzdrževanja stikov s posamezniki in skupnostmi v zvezi z vprašanji veroizpovedi in prepričanja na nacionalni in mednarodni ravni; prav tako bi bilo treba v smernicah omeniti, da pravica do izražanja veroizpovedi v skupnosti z drugimi, ki mora vedno spoštovati osebne svoboščine posameznika, ne bi smela biti po nepotrebnem omejena na uradno priznane verske objekte, poleg tega bi morala EU obsojati vse oblike neupravičenega omejevanja svobode do zbiranja; v smernicah je treba poudariti, da so države dolžne ostati nevtralne in nepristranske do verskih skupin, tudi kar zadeva simbolično in finančno podporo;
- (i) meni, da sekularnost, opredeljena kot stroga ločitev med verskimi in političnimi oblastmi, pomeni zavračanje vsakršnega vmešavanja verske sfere v delovanje vlade in vsakršnega vmešavanja javne sfere v verske zadeve, razen če je to potrebno za vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti (to zajema tudi spoštovanje svoboščin drugih), in zagotavlja, da imajo vsi, tako verniki kot agnostiki in ateisti, enako

svobodo vesti;

Pogoji za registracijo

- (j) EU bi morala ukrepati, kadar pogoji za registracijo verskih ali s prepričanjem povezanih organizacij neupravičeno omejujejo svobodo veroizpovedi ali prepričanja; registracija ne bi smela biti pogoj za uveljavljanje posameznikove človekove pravice do svobode veroizpovedi ali prepričanja, saj ta ne more biti pogojena z upravnimi ali zakonskimi zahtevami; EU bi morala pozvati k razveljavitvi vseh zakonov, kot je o obvezni navedbi veroizpovedi v dokumentih o osebem stanju, če vodijo k diskriminaciji oseb, ki ne verujejo ali so spremenile veroizpoved ali prepričanje;

Izobraževanje

- (k) v skladu z mednarodno sprejetimi standardi imajo starši ali zakoniti skrbniki otroka svobodo zagotoviti, da so njihovi otroci deležni verskega in moralnega izobraževanja, skladnega z njihovimi prepričanji, otroka pa se ne sme prisilno poučevati o veroizpovedi ali prepričanju v nasprotju z željami njegovih staršev ali zakonitih skrbnikov, ob čemer mora biti vodilno načelo največja korist otroka; pravica staršev, da svoje otroke vzgajajo v skladu s svojim verskim ali neveruskim prepričanjem, vključuje pravico, da zavrnejo vsakršno neprimerno vmešavanje državnih ali nedržavnih akterjev v vzgojo otrok, če to ni v skladu z njihovim verskim ali neveruskim prepričanjem; v smernicah bi bilo treba poudariti ta vidik svobode veroizpovedi ali prepričanja ter prav tako zagotoviti sekularizacijo javnega šolstva, delegacije EU pa bi morale ustrezno ukrepati, če je to načelo kršeno;

Družinska in socialna zakonodaja

- (l) EU bi morala biti zlasti pozorna na diskriminacijo na podlagi veroizpovedi ali prepričanja v družinski in socialni zakonodaji tretjih držav, predvsem, a ne izključno, v zvezi s pravico do poroke in skrbništva nad otroki;

Pravica do ugovora vesti

- (m) v smernice bi bilo treba vključiti pravico do ugovora vesti vojaški dolžnosti kot legitimno uveljavljanje pravice do svobode misli, vesti in vere; EU bi morala pozvati države s sistemom obveznega služenja vojaškega roka, naj omogočijo nadomestno služenje z nevojaškim ali civilnim značajem v javnem interesu in brez kaznovalne narave ter naj ugovornike vesti ne kaznujejo, vključno z zaporno kaznijo, zaradi nesluženja vojaškega roka;

Azil

- (n) EU bi morala spodbujati tretje države, da sprejmejo begunce, preganjane zaradi veroizpovedi ali prepričanja, ter jim omogočijo zaščito z azilom, zlasti kadar se jim grozi s smrtjo ali nasiljem; države članice EU bi morale okrepiti prizadevanja za sprejemanje beguncev, preganjanih zaradi veroizpovedi ali prepričanja;

Podpiranje civilne družbe in sodelovanje z njo

- (o) spodbujanje širokega spektra organizacij civilne družbe, vključno z organizacijami za človekove pravice ter verskimi in na prepričanju osnovanimi skupinami, in sodelovanje z njimi bosta pri oblikovanju in izvajanju smernic bistvenega pomena za spodbujanje in zaščito svobode veroizpovedi ali prepričanja, zato bi morale kontaktne točke za človekove pravice v delegacijah EU ohranjati redne stike s temi organizacijami, da bi lahko čim prej zaznale težave, ki se porajajo na področju svobode veroizpovedi ali prepričanja v posameznih državah;

Spremljanje in ocenjevanje

- (p) Evropska služba za zunanje delovanje, za katero je odgovoren visoki predstavnik Evropske unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, mora zagotoviti ustrezno in stalno spremljanje in ocenjevanje razmer na področju svobode veroizpovedi ali prepričanja v svetu, v letnem poročilu EU o človekovih pravicah v svetu pa bi moralo biti temu vprašanju še naprej namenjeno poglavje, vključno s priporočili za izboljšave; spremljanje razmer na področju svobode veroizpovedi ali prepričanja bi moralo biti eno od bistvenih vprašanj med drugimi vprašanji o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah v odnosih EU s tretjimi državami, zlasti v okviru evropske sosedске politike; to bi se moralo odražati v vseh sporazumih ter dokumentih o pregledih in poročilih; posebni predstavnik EU za človekove pravice bi moral biti v sklopu vseh svojih dejavnosti še posebej pozoren na vprašanja v zvezi s spodbujanjem in zaščito svobode veroizpovedi ali prepričanja ter bi moral imeti vidno vlogo pri spodbujanju teh svoboščin v okviru zunanjih odnosov EU; prav tako bi se moral povezati z Evropskim parlamentom in pristojnimi odbori ter jih obveščati o bistvenih področjih in doseženem napredku ter sodelovati z ustreznimi nevladnimi organizacijami;
- (q) sprejeti je treba niz instrumentov za spremljanje, ocenjevanje in podporo smernic EU; ta mora biti osredotočen na operativna orodja za boljše odražanje prednostnih področij ukrepanja iz smernic in mora med drugim:
- zagotoviti podroben seznam za preverjanje analize razmer, da bi spremljali in nadzirali razmere na področju svobode veroizpovedi ali prepričanja v zadevnih državah za opredelitev napredka ali nazadovanj;
 - od vodij misij EU zahtevati, da redno poročajo o vprašanih svobode veroizpovedi ali prepričanja s podrobno oceno razmer ter o kršitvah te pravice in zatiranju njenih zagovornikov ali drugih posameznikov, z opredelitvijo konkretnih primerov očitnih kršitev pravice do svobode veroizpovedi ali prepričanja; ta poročila vodij misij morajo biti v kar največji meri standardizirana, da se jih lahko med sabo primerja;
 - poudariti konkretne ukrepe mednarodnih forumov ali dejavnosti razvojnega sodelovanja, ki so bistveni za zaščito in spodbujanje pravice do svobode veroizpovedi ali prepričanja, vključno z učinkovitim obravnavanjem konkretnih primerov (posamezniki, skupine, manjšine, ustanove) diskriminacije ali preganjanja zaradi vere ali prepričanja;
 - ponovno poudariti, da je lahko podpora za žrtve diskriminacije ali preganjanja zaradi vere ali prepričanja mnogovrstna, vključno s povabilom teh žrtev v institucije EU, da bi poročale o svojih razmerah;

o tem nizu instrumentov (obvestilu) se je treba posvetovati z interesnimi stranmi, pripraviti pa ga je treba do konca leta 2013;

Uporaba zunanjih finančnih instrumentov

- (r) Zunanji finančni instrumenti EU bi se morali uporabljati kot spodbude in kot odvrtačalni ukrepi (na primer zamrznitev sredstev) v zvezi s svobodo veroizpovedi ali prepričanja v posamezni državi, saj je to sestavni del ocene splošnih razmer na področju človekovih pravic v dani državi; v primeru resnega poslabšanja teh razmer, tudi v zvezi s svobodo veroizpovedi in prepričanja, bi morala EU uporabiti veljavne klavzule o človekovih pravicah v zunanjih sporazumih EU s to državo; uporaba klavzul o človekovih pravicah v zunanjih sporazumih EU mora biti zavezujoča in sistematično vključena v vse sporazume EU s tretjimi državam;

Ukrepanje EU v večstranskih forumih

- (s) EU bi morala nadaljevati svoje pobude v večstranskih forumih, da bi spodbujala in zaščitila svobodo veroizpovedi ali prepričanja; kjer je to primerno, bi morala EU na zahtevo pomagati tretjim državam pri pripravi zakonodaje o spodbujanju in zaščiti svobode veroizpovedi ali prepričanja;

Ocenjevanje

- (t) v skladu s členom 36 Pogodbe o Evropski uniji bi moral biti Evropski parlament vključen v oceno izvajanja smernic, ki se opravi najpozneje tri leta po začetku njihove veljavnosti; ocena bi morala temeljiti na analizi odgovora EU na konkretne razmere v zvezi s kršenjem svobode veroizpovedi ali prepričanja v tretjih državah; Evropski parlament bi moral biti redno obveščen o zadevnih področjih in dogodkih, o katerih poročajo delegacije EU; njegovi pristojni odbori bi morali prejeti podrobne informacije;
2. naroči svojemu predsedniku, naj to priporočilo posreduje Svetu, visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ter v vednost Komisiji.